

Bölüm 6: Hata Ayıklama

JAVA ile Nesne Yönelimli Programlama

İstisna

- İstisna, bir Java programında **beklenmeyen** bir durumu temsil eder.
- Programın **normal akışını bozan** ve programcıya bir **hatanın** gerçekleştiğini bildirir.
- Kural dışı durumlar, Java çalışma zamanı sistemi tarafından otomatik olarak oluşturulabilir veya kodunuz tarafından manuel olarak oluşturulabilir.
- **Örneğin**, bir dosyayı açma işlemi sırasında dosyanın bulunamaması.
- Java, bir istisna durumuyla karşılaştığında, bu durumu ele almak yerine "Pes ettim, şu an ne yapacağımı bilmiyorum. Sen hallet!" der.
- Programcı, bu istisnayı **ele alarak** hatayı çözebilir veya hatayı çağıran kodun sorunu olarak bırakabilir. İstisna mekanizması, programcılara anormal durumlarla başa çıkma şansı tanır.

İstisna

- **İstisna İle Başa Çıkma:**
 - Metodunuz, belirli bir durumda istisna oluşturabilir ve bu durumu ele alabilir. Örneğin, bir dosya okuma metodunuz dosya bulunamazsa bir `FileNotFoundException` fırlatabilir ve bu durumu ele alabilirsiniz.
- **Çağırın Kodun Sorunu Yapma:**
 - Metodunuz, olası bir istisna durumunu ele almıyorsa, bu istisna çağırın kodun sorunu olur. Çağırın kod, bu istisna durumunu ele almak veya iletmek zorundadır.

İstisna

- Bir programın "bir şeyin ters gittiği" durumları belirtmek için kullanılır.
- Ancak, "yanlış" kelimesi subjektif bir kavramdır.
- Örnek kod, eşleşme bulunamazsa istisna fırlatmak yerine -1 döndürür.

```
public int indexOf(String[] isimler, String isim) {  
    for (int i = 0; i < isimler.length; i++) {  
        if (isimler[i].equals(isim)) {  
            return i;  
        }  
    }  
    return -1;  
}
```


İstisna

- Genellikle, -1 gibi dönüş kodlarından kaçınılmalı ve Java'nın istisna mekanizması tercih edilmelidir.
- İstisna, hata durumlarını açık ve etkili bir şekilde ele almanın bir yoludur.
- Kodun okunabilirliğini artırır ve hata ayıklamayı kolaylaştırır.
- **Öneri:** İstisnaları Kullanın!
 - Daha açık ve tutarlı bir hata işleme sağlar.
 - Kodunuzun güvenilirliğini artırır.

try ve catch İfadeleri

- Java programlamasında hata yönetimi için kullanılan temel yapıdır.
- **try** bloğu içinde potansiyel hata içeren kodlar bulunur.
- **catch** bloğu ise **try** bloğunda bir hata oluştuğunda bu hatayı ele alır.

```
try {  
    // Potansiyel hata içeren kodlar  
    int result = 10 / 0; // Hata: ArithmeticException  
} catch (ArithmeticException e) {  
    // Hata durumuyla başa çıkma  
    System.out.println("Bir hata oluştu: " + e.getMessage());  
}
```


Çoklu catch Bloğu

- Bir kod bloğunda birden çok istisna durumu oluşabilir.
- Çoklu hata türü için farklı catch blokları eklenir.
- Hatalar türlerine göre sırayla kontrol edilir ve uygun catch bloğu çalıştırılır.

```
try {  
    // Potansiyel hata içeren kodlar  
} catch (ArithmeticException e) {  
    // ArithmeticException ile başa çıkma  
} catch (NullPointerException e) {  
    // NullPointerException ile başa çıkma  
} catch (Exception e) {  
    // Diğer hata türleri için genel durum  
}
```


Zincirleme catch Blokları

- Farklı türdeki hataların spesifik olarak ele alınmasına imkan tanır.
- catch blokları sırayla eklenerek zincirleme bir yapı oluşturulabilir.
- İstisna durumu fırlatıldığında, her catch ifadesi sırayla kontrol edilir ve eşleşen ilk catch bloğu çalıştırılır.
- Eğer catch bloklarında kullanılan istisna sınıfları arasında kalıtım ilişkisi varsa, sıralama önemlidir. Alt sınıflar, üst sınıflardan önce gelmelidir.
- Her catch bloğu, belirli bir hata türüne özgü işlemleri içerir.
- Farklı hatalara özgü olarak uygun bir tepki verme imkanı sağlar.

finally Bloğu

- Duruma bağlı olarak, try ve catch bloklarının ardından **finally** bloğu eklenebilir. finally bloğu, istisna olsun veya olmasın her durumda çalıştırılır.
- finally bloğu, kodun belirli adımlarının çalıştırılmasını güvence altına alır.
- Kaynak yönetimi ve temizlik işlemleri için önemlidir.

```
try {  
    // Potansiyel hata içeren kodlar  
} catch (Exception e) {  
    // Diğer hata türleri için genel durum  
} finally {  
    // Her durumda çalıştırılacak kodlar  
}
```


İç İçe try Blokları

- Bir try bloğu içinde başka bir try bloğu bulunabilir.
- İçteki try bloğunda bir istisna durumu oluştuğunda:
 - İçteki try bloğunda uygun bir catch **bulunursa**, catch bloğu çalıştırılır.
 - **Bulunmazsa**, dışa doğru giderek, ilk uygun catch bloğu bulunur ve çalıştırılır.
 - Eğer hiçbir catch bloğu eşleşmezse, istisna durumu JVM'in istisna işleyicisi tarafından ele alınır.
 - Her durumda, finally bloğu (varsa) çalıştırılır.

İç İçe try Blokları

```
try {  
    // Dıştaki try bloğu  
    try {  
        // İçteki try bloğu  
        // Potansiyel hata içeren kodlar  
    } catch (Exception e) {  
        // İçteki catch bloğu  
    } finally {  
        // İçteki finally bloğu  
    }  
} catch (Exception e) {  
    // Dıştaki catch bloğu  
} finally {  
    // Dıştaki finally bloğu  
}
```

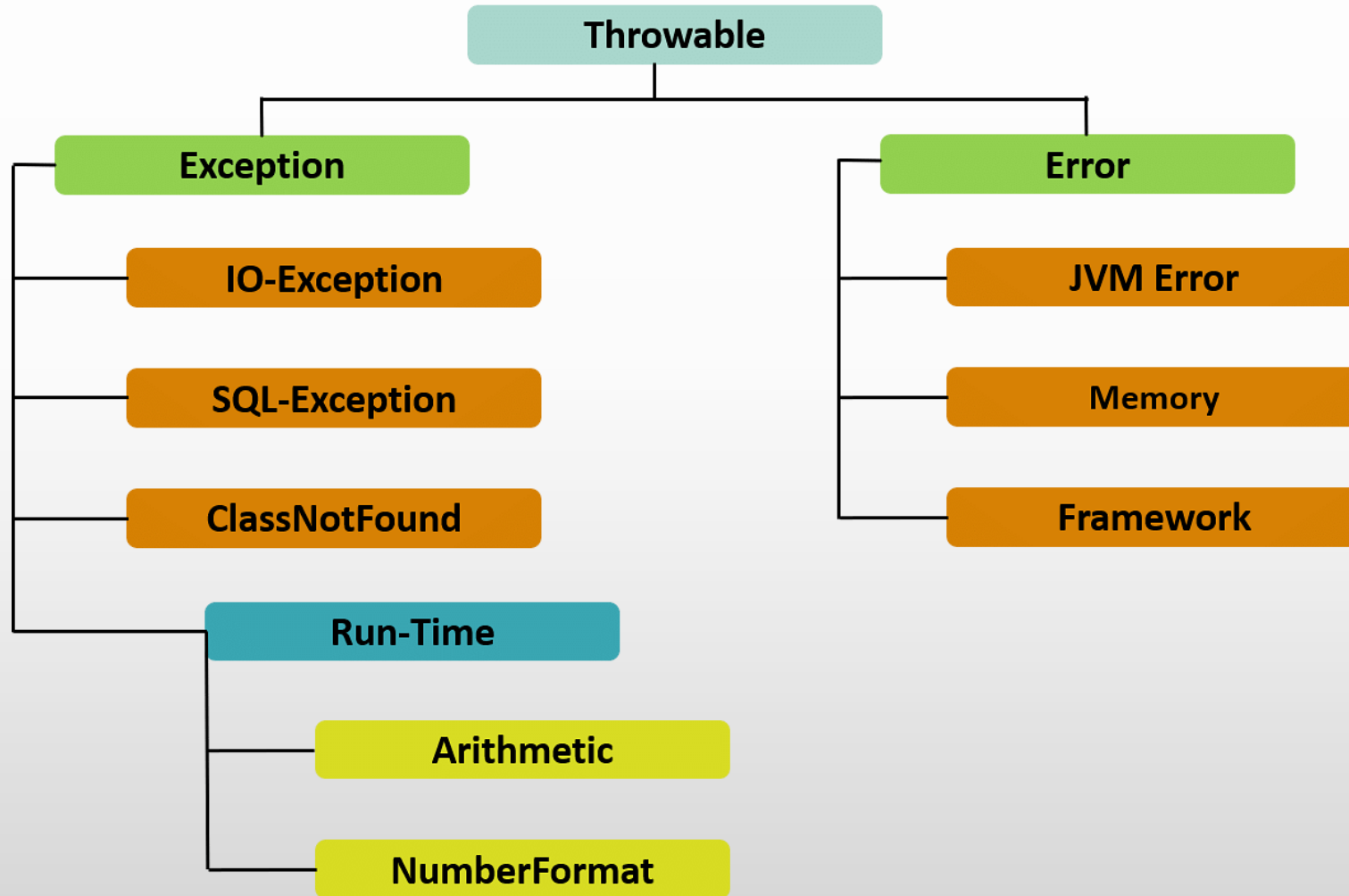

İstisnalar Hiyerarşisi

- Java'da istisna sınıfları bir hiyerarşi içindedir.
- Throwable sınıfı, tüm istisna sınıflarının atasıdır.
- Java, yeni özel istisna sınıfların oluşturulmasını destekler.
- Uygulamaya özel durumlara daha iyi uyacak istisna sınıfları tanımlanabilir.

İstisnalar Hiyerarşisi

İstisna Türleri

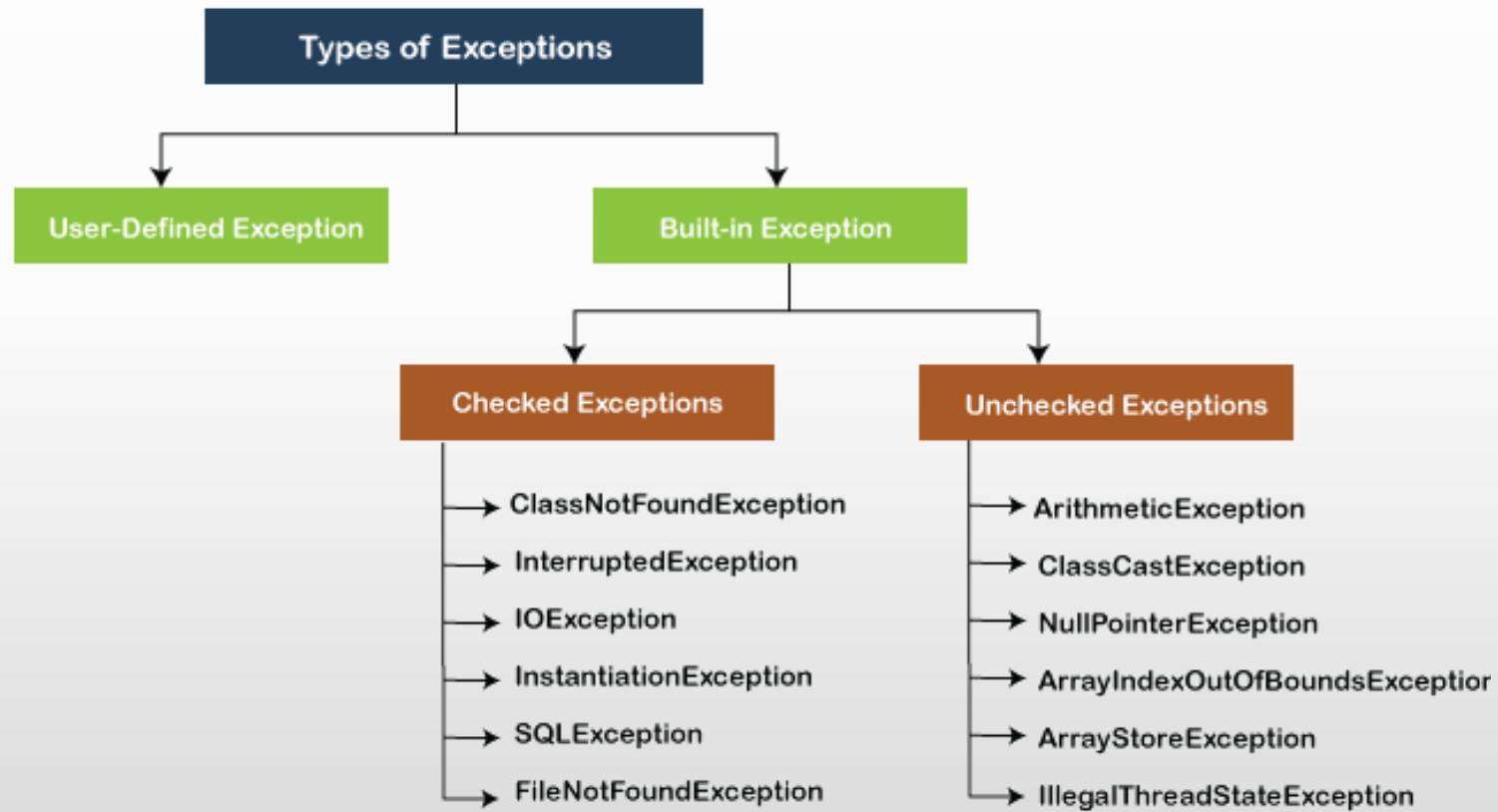
- **Checked Exceptions:**

- Derleme zamanında kontrol edilir ve programcı tarafından ele alınması gereklidir.
- Genellikle belirli bir durumun ortaya çıkabileceği önceden bilinen durumları temsil eder.

- **Unchecked Exceptions:**

- Derleme zamanında kontrol edilmez, çalışma zamanında ortaya çıkar.

İstisna Türleri

Kontrol Edilen İstisna

- Belirli bir uygulama kodu tarafından ele alınması veya bildirilmesi gerekir.
- Metodun başında throws anahtar kelimesi ile belirtilmeli veya try-catch blokları içinde ele alınmalıdır.
- RuntimeException sınıfından türetilmez. Bu, bu tür istisna durumlarının derleme zamanında kontrol edileceği anlamına gelir.
- **Örneğin**, var olmayan bir dosyayı okumaya çalışmak olabilir.

```
public void dosyaOku() throws FileNotFoundException {  
    // Dosya okuma kodu  
}
```


Kontrol Edilen İstisna

```
public void dosyaOku() {  
    try {  
        // Dosya okuma kodu  
    } catch (FileNotFoundException e) {  
        // Kontrol edilen istisna durumu ele alınıyor  
        System.err.println("Dosya bulunamadı:" + e.getMessage());  
        // İstisna durumu tekrar fırlatılabilir  
        // throw e;  
    }  
}
```


Kontrol Edilmeyen İstisna

- Belirli bir uygulama kodu tarafından ele alınması veya bildirilmesi zorunlu olmayan istisna türleridir.
- Genellikle mantık hataları veya programcı hatası sonucu ortaya çıkarlar.
- Programcının dikkatli kod yazma sorumluluğunu vurgular.
- Metodun başında throws anahtar kelimesi ile belirtilmesi veya try-catch blokları içinde ele alınması zorunlu değildir.
- RuntimeException veya Error sınıflarından türetilen istisna sınıflarını içerir.

```
public void bolmeIslemi(int pay, int payda) {  
    // Kontrol edilmeyen istisna durumu: ArithmeticException  
    int sonuc = pay / payda;  
}
```


Error ve Throwable

- Throwable sınıfı, tüm Java istisna sınıflarının atasıdır.
- Error ve Exception sınıfları, Throwable sınıfından türetilir.
- Error, programın kurtarılamayacak kadar ciddi bir hata durumuyla karşılaştığını ifade eder.
- Bu durumlarla başa çıkmak mümkün değildir ve genellikle programın sonlanmasına neden olur.
- **Örneğin**, disk sürücüsü "kayboldu" veya program belleği tükendi gibi aşırı durumlar.

İstisna Fırlatma (Throwing an Exception)

- Java çalışma zamanı sistemi, beklenmeyen bir durumla karşılaştığında, bu durumu üst seviyedeki kodlara bildirmek için bir istisna nesnesi oluşturur ve bu nesneyi fırlatır.
- İstisna, normal program akışını değiştirerek hatanın ele alınmasını sağlar.
- İstisna fırlatmak için throw anahtar kelimesi kullanılır:
- **throw new** Exception("Bu bir istisna durumu!");
- Java'da fırlatılabilen birçok istisna türü bulunur. Örneğin, IOException, NullPointerException, kendi özel istisna sınıfları, vb.
- Fırlatılan istisna, çağrı yapan kod tarafından try-catch blokları ile yakalanabilir. Programda istisna ele alınmamış ise, JVM programı sonlandırır ve neyin yanlış gittiğini ve nerede olduğunu bildirir.

İstisna Fırlatma (Throwing an Exception)

- İstisna türünü seçerken, durumu en iyi temsil eden veya uygun olan istisna sınıfı seçilmelidir.
- Özel senaryolar için özel istisna sınıfları oluşturulabilir.

```
public void kontrolEt(int deger) throws CustomException {  
    if (deger < 0) {  
        // Belirli bir durumu kontrol et ve istisna fırlat  
        throw new CustomException("Değer negatif olamaz!");  
    }  
    // Değer pozitifse, normal işlem devam eder  
}
```


İstisna Fırlatan Metodları Çağırarak

- Metodları çağırırken, belirtilen istisna durumlarına dikkat edilmesi ve uygun hata yönetimi stratejilerinin kullanılması önemlidir.
- Metot imzalarında belirtilen istisnalar dikkate alınmalıdır.
- Metot çağırısı öncesinde uygun try-catch blokları eklenmelidir.
- Metodun çağırıldığı yerde, belirtilen istisna türlerine karşı throws anahtar kelimesi kullanılabilir.
- Ancak, bu genellikle istisna durumlarını ele almak için try-catch blokları kullanmaktan daha az tercih edilir.

İstisna Fırlatan Metodları Çağırarak

- Dosya Okuma Metodu:

```
public void dosyaOku() throws FileNotFoundException {  
    // Dosya okuma kodu  
}
```

- Metodu Çağırma:

```
try {  
    dosyaOku();  
} catch (FileNotFoundException e) {  
    // Dosya bulunamadı durumuyla başa çıkma kodu  
    System.err.println("Dosya bulunamadı: " + e.getMessage());  
}
```

RuntimeException Sınıfları

RuntimeException Sınıfları

- Programcı hatası veya mantık hataları sonucu ortaya çıkan istisna durumlarını temsil eder. Bu durumlar, derleme zamanında kontrol edilmez ve programcının bilinçli olarak ele alması gerekir.
- Kodun sağlamlığını artırmak için dikkatlice ele alınmalıdır.
- Yaygın RuntimeException sınıfları:
 - NullPointerException,
 - ArrayIndexOutOfBoundsException,
 - ArithmeticException,
 - IllegalArgumentException,
 - NumberFormatException,
 - ClassCastException

NullPointerException

- Null referanslarla çalışma durumları, programcıların dikkat etmesi gereken yaygın hata kaynaklarından biridir.
- `Objects.requireNonNull`: Belirli bir nesnenin null olup olmadığını kontrol eder ve null ise bir `NullPointerException` fırlatır.
- `Optional` sınıfı, null kontrolü yapmadan güvenli bir şekilde işlem yapmaya olanak tanır.
- `Objects.requireNonNullElse`: Belirtilen nesnenin null olup olmadığını kontrol eder ve null ise varsayılan bir değer döndürür.
- Apache Commons Lang kütüphanesindeki `StringUtils` sınıfı, null güvenli metin işlemleri sağlar.

NullPointerException

```
String str = null;
```

```
// NullPointerException  
int length = str.length();
```

```
// NullPointerException  
Objects.requireNonNull(str, "Str null olamaz");
```

```
Optional<String> optionalStr = Optional.ofNullable(str);  
length = optionalStr.map(String::length).orElse(0);
```

```
String defaultValue = Objects.requireNonNullElse(str, "0");
```


ArrayIndexOutOfBoundsException

- Dizinin sınırları dışında bir indekse erişme durumudur.
- ArrayList sınıfı, dinamik bir diziye benzese de, dizinin belirli bir boyutunu aşan indekslere erişmeye çalışıldığında bu istisna durumu fırlatır.
- Vector sınıfı, dinamik bir dizi yapısına sahiptir ancak belirli bir boyutu aşan indekslere erişimde bu istisna durumu ortaya çıkar.
- Arrays sınıfı, dizi işlemleri sağlar ve belirli bir boyutu aşan indekslere erişimde bu istisna durumu fırlatabilir.
- String sınıfı, karakter dizileri üzerinde işlem yaparken belirli bir boyutu aşan indekslere erişimde bu istisna durumu oluşabilir.

ArrayIndexOutOfBoundsException

```
int[] numbers = {1, 2, 3};  
int value = numbers[5]; // Exception
```

```
ArrayList<String> list = new ArrayList<>();  
String svalue = list.get(5); // Exception
```

```
Vector<Integer> vector = new Vector<>();  
value = vector.get(10); // Exception
```

```
String[] names = {"Alice", "Bob", "Charlie"};  
svalue = Arrays.asList(names).get(5); // Exception
```

```
String str = "Hello";  
char ch = str.charAt(10); // Exception
```


ArithmeticException

- Matematiksel işlemler sırasında ortaya çıkabilen hata durumunu temsil eder.
- Aritmetik işlem hatası, örneğin, bir sayıyı sıfıra bölmek.
- Math sınıfındaki bazı işlemler, özellikle sıfıra bölme durumlarında ArithmeticException fırlatabilir.
- Random sınıfı, belirli bir aralıkta rastgele sayı üretirken sıfıra bölme durumlarına dikkat edilmelidir.
- BigDecimal sınıfı, yüksek hassasiyetli aritmetik işlemler sağlar, ancak sıfıra bölme durumunda ArithmeticException fırlatabilir.

ArithmeticException

```
int result = 10 / 0; // Exception
```

```
double dresult = Math.sqrt(-1);  
System.out.println(dresult); // NaN
```

```
Random random = new Random();  
int randomNumber = random.nextInt(0); // Exception
```

```
BigDecimal num1 = new BigDecimal("10");  
BigDecimal num2 = BigDecimal.ZERO;  
BigDecimal bresult = num1.divide(num2); // Exception
```


IllegalArgumentException

- Bir metodun geçersiz bir argüman aldığı durumu ifade eder.
- Objects sınıfı, nesne işlemleri sağlar ve geçersiz argümanlar durumunda IllegalArgumentException fırlatabilir.
- File sınıfı, dosya işlemleri sırasında geçersiz dosya yolları durumunda IllegalArgumentException fırlatabilir.
- Thread sınıfı, geçersiz bir Runnable nesnesi aldığı anda IllegalArgumentException fırlatabilir.
- Arrays sınıfı, diziler üzerinde işlemler yaparken geçersiz argümanlar durumunda IllegalArgumentException fırlatabilir.

IllegalArgumentException

```
if (age < 0) {  
    throw new IllegalArgumentException("Yaş negatif olamaz");  
}  
  
if (name.length() < 3) {  
    throw new IllegalArgumentException("3 karakter olmalı");  
}  
  
File file = new File("invalid/file/path");  
FileReader reader = new FileReader(file); // Exception  
  
Runnable invalidRunnable = null;  
Thread thread = new Thread(invalidRunnable); // Exception  
  
int[] numbers = {1, 2, 3};  
Arrays.copyOfRange(numbers, 5, 2); // Exception
```


NumberFormatException

- Bir dizeyi sayıya dönüştürme işlemi sırasında, dize içinde geçerli bir sayı temsil etmiyorsa ortaya çıkan istisna durumudur.
- Integer sınıfındaki bazı dönüştürme yöntemleri, geçerli bir sayıyı temsil etmeyen dizelerle kullanıldığında NumberFormatException fırlatabilir.
- Double ve Float sınıflarındaki dönüştürme yöntemleri, geçerli bir ondalık sayıyı temsil etmeyen dizelerle kullanıldığında NumberFormatException fırlatabilir.
- Short, Long, Byte sınıflardaki dönüştürme yöntemleri de geçerli bir sayıyı temsil etmeyen dizelerle kullanıldığında NumberFormatException fırlatabilir.

NumberFormatException

```
String strNumber = "abc";  
int number = Integer.parseInt(strNumber); // Exception
```

```
strNumber = "123abc";  
number = Integer.parseInt(strNumber); // Exception
```

```
String strDouble = "12.34abc";  
double doubleValue = Double.parseDouble(strDouble);
```

```
String strShort = "45xyz";  
short shortValue = Short.parseShort(strShort); // Exception
```


ClassCastException

- Bir nesnenin beklenen bir türden değil de başka bir türden olduğu durumlarda ortaya çıkan istisna durumudur.
- ArrayList gibi koleksiyon sınıfları, yanlış türdeki nesneleri almak istendiğinde ClassCastException fırlatabilir.
- Map arabirimlerinde, yanlış türde anahtar veya değer kullanımı ClassCastException'a neden olabilir.
- Set ve List arabirimlerinde yanlış türde eleman eklemek veya almak ClassCastException'a yol açabilir.
- Arrays sınıfındaki bazı yöntemler, beklenen türden farklı türde dizilerle çalıştığında ClassCastException fırlatabilir.

ClassCastException

```
Object obj = "Merhaba";  
Integer number = (Integer) obj; // ClassCastException  
ArrayList list = new ArrayList();  
list.add("Merhaba");  
number = (Integer) list.get(0); // ClassCastException  
Map map = new HashMap();  
map.put("anahtar", "Değer");  
Integer value = (Integer) map.get("anahtar"); // ClassCastException  
Set set = new HashSet();  
set.add("Merhaba");  
value = (Integer) set.iterator().next(); // ClassCastException  
Object[] objArray = new String[5];  
Integer[] intArray = (Integer[]) objArray; // ClassCastException
```

Kontrollü İstisna Sınıfları

Kontrollü İstisna Sınıfları

- Java programlamasında istisna durumlarını işleme zorunluluğu olan ve kod içinde açıkça belirtilmesi gereken istisna durumlarıdır.
- Kodunuzun hatayı ele alması ve uygun bir şekilde geri dönmesi gereken durumları temsil eder.
- Yaygın kontrollü istisna sınıfları:
 - FileNotFoundException
 - IOException
 - SQLException
 - ParseException
 - ClassNotFoundException

FileNotFoundException

- Bir dosyanın açılmaya çalışıldığında, ancak belirtilen dosya bulunamadığında ortaya çıkan istisna.

```
try {  
    FileReader fileReader = new FileReader("dosya.txt");  
} catch (FileNotFoundException e) {  
    // Dosya bulunamadı durumuyla ilgili işlemler  
}
```


IOException

- Giriş/Çıkış işlemleri sırasında genel bir hata durumunu temsil eden istisna.

```
try {  
    BufferedReader reader = new BufferedReader(new FileReader(path));  
    String line;  
    while ((line = reader.readLine()) != null) {  
        System.out.println(line);  
    }  
    reader.close();  
} catch (IOException e) {  
    // IOException durumuyla ilgili işlemler  
    e.printStackTrace();  
}
```


SQLException

- Veritabanı işlemleri sırasında SQL hatası oluştuğunda fırlatılan istisna.

```
try {  
    // Sorguyu çalıştırma ve sonuçları alıp işleme  
    ResultSet resultSet = preparedStatement.executeQuery();  
    while (resultSet.next()) {  
        // Sonuçları işleme  
        System.out.println("User ID: " + resultSet.getInt("user_id"));  
    }  
    // Bağlantıyı kapatma  
    connection.close();  
} catch (SQLException e) {  
    // SQLException durumuyla ilgili işlemler  
    e.printStackTrace();  
}
```


ParseException

- Bir dizeyi belirli bir formata ayrıştırma işleminde hata oluştuğunda fırlatılan istisna.

```
try {  
    SimpleDateFormat form = new SimpleDateFormat("dd/MM/yy");  
    Date date = form.parse("01-01-2022");  
} catch (ParseException e) {  
    // Ayrıştırma istisnası durumuyla ilgili işlemler  
}
```


ClassNotFoundException

- Bir sınıfın yüklenmeye çalışıldığında ancak belirtilen sınıfın bulunamadığı bir durumu temsil eden bir istisna sınıfıdır.

```
try {  
    // Var olmayan bir sınıfı yüklemeye çalışma  
    Class.forName("com.example.NonExistentClass");  
} catch (ClassNotFoundException e) {  
    // ClassNotFoundException durumuyla ilgili işlemler  
    e.printStackTrace();  
}
```


NotSerializableException

- Java'nın serileştirme mekanizmasını kullanan nesnelerin serileştirilememesi durumunda ortaya çıkan bir istisna sınıfıdır.
- Java'da serileştirme, bir nesnenin veri akışına dönüştürülmesi ve daha sonra geri dönüştürülmesi işlemidir.
- Serializable arayüzünü uygulayan bir sınıf, serileştirilebilir bir sınıf olarak kabul edilir.

```
try {  
    // Nesneyi ObjectOutputStream ile serileştirmeye çalışma  
    outputStream.writeObject(notSerializableObj);  
} catch (NotSerializableException e) {  
    // NotSerializableException durumuyla ilgili işlemler  
    e.printStackTrace();  
}
```

Error Sınıfları

Error Sınıfları

- Hatalar, programın normal çalışmasını etkileyen ve genellikle sistem düzeyinde sorunları temsil eden kontrolsüz istisna durumlarıdır.
- Genellikle uygulama kodundan kaynaklanmaz ve çoğunlukla sistem düzeyinde sorunlardır.
- Bu tür hatalar genellikle JVM tarafından fırlatılır ve ele alınması veya bildirilmesi önerilmez. Programın düzgün bir şekilde sonlandırılması daha uygun bir yaklaşımdır.
- Örnek Hatalar:
 - `OutOfMemoryError`: Bellek tükenmesi durumunda ortaya çıkar.
 - `StackOverflowError`: Yığın aşımı durumunda fırlatılır.
 - `AssertionError`: `assert` ifadesinin başarısız olması durumunda ortaya çıkar.

Özel İstisna Sınıfları

- Geliştirici, kendi programında ortaya çıkabilecek beklenmeyen durumları yönetmek için özel istisna sınıfları oluşturabilir.
- Özel istisna sınıfları, Throwable sınıfını genişletirse, bu sınıflar bir istisna olarak fırlatılabilir.
- Ancak, genellikle Exception veya RuntimeException sınıflarını genişletmek tercih edilir.

```
public class OzelHata extends Exception {  
    // Constructor  
    public OzelHata(String message) {  
        super(message);  
    }  
}
```


Özel İstisna Sınıfları

```
public static void main(String[] args) {  
    try {  
        fonksiyon();  
    } catch (OzelHata e) {  
        System.out.println("Yakalandı: " + e.getMessage());  
    }  
}
```

```
public static void fonksiyon() throws OzelHata {  
    if (true) {  
        throw new OzelHata("Özel hata oluştu.");  
    }  
}
```


İzleme Listesi (Stack Trace)

- Programın çalıştığı sırada hangi metot çağrılarının gerçekleştiğini ve istisna durumunun nerede oluştuğunu gösteren rapordur. Metodun adı, sınıfı, dosya adı ve hatanın ne olduğu gibi bilgileri içerir.
- Yakalanmayan bir istisna durumunda, JVM tarafından konsola yazdırılır.
- Programcının hatayı anlamasına ve sorunu çözmesine yardımcı olur.

```
Exception in thread "main" java.lang.NullPointerException  
    at com.example.MyClass.myMethod(MyClass.java:10)  
    at com.example.MyClass.main(MyClass.java:6)
```


SON